

ТЭМА 1.1.
ХАРАКТАРЫСТЫКА
ТЭОРЫІ І МЕТОДЫКІ
ФІЗІЧНАГА Выхавання
ЯК САЦЫЯЛЬНАЙ
ПРАБЛЕМЫ

ПЫТАННІ:

1. Асноўныя паняцці тэорыі і метадыкі фізічнага выхавання.
2. Мэта і задачы фізічнага выхавання дзяцей.
3. Прынцыпы арганізацыі педагагічнага працэсу па фізічным выхаванні ў дашкольнай установе.

АСНОЎНЫЯ ПАНЯЦЦІ

Фізічная культура- выгляд агульнай культуры, адна з сфер сацыяльнай дзейнасці людзей па засваенні, ўдасканаленні, падтрыманню і аднаўленню каштоўнасцяў у сферы фізічнага развіцця чалавека па самарэалізацыі яго духоўных і фізічных здольнасцяў.

Фізічная культура асобы - гэта ўстойлівае асобаснае якасць, якое абумоўлівае клопат чалавека аб падтрыманні ў норме і ўдасканаленні свайго фізічнага стану.

Асноўнымі паказчыкамі фізічнай культуры асобы як ўласцівасці і характарыстыкі асобнага чалавека з'яўляюцца:

- ступень авалодання разнастайнымі рухальнымі ўменнямі і навыкамі;
- ўзровень ведаў аб арганізме, фізічным стане, сродках ўздзеяння на яго і метадах іх ужывання;
- гатоўнасць аказаць дапамогу іншым людзям ў аздараўленні і наяўнасць для гэтага адпаведных ведаў, уменняў, навыкаў.

Фізічнае выхаванне - гэта педагагічная сістэма выкарыстання сродкаў фізічнай культуры з мэтай садзейнічання гарманічнаму развіццю чалавека. Фізічнае выхаванне выступае як дзейная бок фізічнай культуры, дзякуючы якой адбываецца ператварэнне каштоўнасцяў фізічнай культуры ў асабістае здабытак чалавека. Яно забяспечвае кіраванае ўздзеянне на фізічнае развіццё чалавека, у тым ліку на развіццё шырокага кола асноўных фізічных і спецыяльных якасцяў, павышэнне функцыянальных магчымасцяў розных органаў і сістэм, спрыяе найбольш поўнай рэалізацыі генетычнай праграмы, абумоўлівае біялагічны ўзровень разнабаковага фізічнага развіцця канкрэтнага індывіда.

Фізкультурная дзейнасць - гэта форма адносіны чалавека да навакольнага рэчаіснасці. Дзякуючы ёй ажыццяўляецца стварэнне, захаванне, засваенне, пераўтварэнне, распаўсюджванне і спажыванне каштоўнасцяў фізічнай культуры. Фізкультурная дзейнасць накіравана на рашэнне задач фізічнага выхавання. Толькі праз актыўную фізкультурную дзейнасць магчыма далучэнне чалавека да каштоўнасцяў фізічнай культуры, ператварэнне іх у набытак канкрэтнай асобы.

Рухальная актыўнасць - натуральная патрэба ў руху, задавальненне якой з'яўляецца умовай разнабаковага развіцця чалавека. Важны кампанент рухальнай актыўнасці - фізічныя практыкаванні, накіраваныя на развіццё і фізічнае ўдасканаленне людзей. Недастатковасць рухальнай актыўнасці - гіпадынамія - неспрыяльна адбіваецца на стане ўсіх органаў і сістэм арганізма.

Фізічная падрыхтоўка - педагагічны працэс, накіраваны на фарміраванне рухальных навыкаў і развіццё рухальных здольнасцей чалавека.

Фізічная падрыхтаванасць - сфарміраванасць жыццёва важных рухальных уменняў і навыкаў, дасягнуты ўзровень развіцця рухальных здольнасцей і працаздольнасці чалавека.

Фізічная дасканаласць - вышэйшы ўзровень фізічнай культуры асобы, вынік рэалізацыі сацыяльнай праграмы фізічнага развіцця. Яно ўключае сукупнасць такіх спецыяльных ведаў і перакананняў, навыкаў і звычак, якасцяў і патрэбаў, адзінства якіх забяспечвае паспяховае выкананне розных відаў дзейнасці. Фізічная дасканаласць мяркуе высокі ўзровень здароўя, біялагічнай надзейнасці арганізма, яго морфафункцыянальных сістэм, максімальнае раскрыццё спадчынных перадумоў і магчымасцяў.

Тэорыя і методыка фізічнага выхавання - навука, якая забяспечвае неабходны ўзровень ведаў аб рацыянальных шляхах, метадах і прыёмах прафесійнай дзейнасці выкладчыка фізічнай культуры.

Фізічныя практыкаванні - гэта руху або рухальныя дзеянні, накіраваныя на рэалізацыю задач фізічнага выхавання. З аднаго боку, фізічныя практыкаванні разглядаюцца як канкрэтнае рухальнае дзеянне, з другога - як працэс шматразовага яго паўтарэння з мэтай ўздзеяння на фізічныя і псіхічныя ўласцівасці чалавека.

Рухальная актыўнасць - натуральная патрэба ў руху, задавальненне якой з'яўляецца умовай разнабаковага развіцця чалавека. Важны кампанент рухальнай актыўнасці - фізічныя практыкаванні, накіраваныя на развіццё і фізічнае ўдасканаленне людзей. Недастатковасць рухальнай актыўнасці - гіпадынамія - неспрыяльна адбіваецца на стане ўсіх органаў і сістэм арганізма.

Фізічная падрыхтоўка - педагагічны працэс, накіраваны на фарміраванне рухальных навыкаў і развіццё рухальных здольнасцей чалавека.

Фізічная падрыхтаванасць - сфарміраванасць жыццёва важных рухальных уменняў і навыкаў, дасягнуты ўзровень развіцця рухальных здольнасцей і працаздольнасці чалавека.

МЭТЫ І ЗАДАЧЫ ФІЗІЧНАГА ВЫХАВАННЯ

Агульная мэта ўсёй сістэмы фізічнага выхавання - фарміраванне фізічнай культуры асобы.

Спецыфічная мэта фізічнага выхавання дашкольнікаў - садзейнічанне выхаванню здаровага, фізічна развітога дзіцяці, які валодае даступнымі яго ўзросту рухальнымі ўменнямі і навыкамі, ведамі аб фізічнай культуры, які валодае здольнасцю кіравання сабой.

ЗАДАЧЫ ФІЗІЧНАГА Выхавання

- здараўленчыя,
- адукацыйныя,
- выхаваўчыя.

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ

АЗДАРАЎЛЕНЧЫЯ ЗАДАЧЫ НАКІРАВАНЫ НА:

- ахову жыцця і ўмацаванне здароўя дзяцей, удасканаленне функцый арганізма, павышэнне агульнай актыўнасці і працаздольнасці;
- павышэнне супраціўляльнасці арганізма ўплыву навакольнага асяроддзя шляхам гартавання,
- ўмацавання апорна-рухальнага апарата;
- фарміравання правільнай паставы, ўмацавання цягліц ступні і галёнкі з мэтай папярэджання плоскаступнёвасці,
- гарманічнага развіцця ўсіх цягліцавых груп, развіцця фізічных здольнасцяў (кардынацыйных, хуткасных, вынослівасці), якія дапамагаюць дзіцяці авалодаць жыццёва важнымі рухальнымі навыкамі.

ЗАДАЧЫ Выхавання накіраваны на:

- фарміраванне асобы дзіцяці сродкамі фізічнай культуры,
- Развіццё і фарміраванне самасвядомасць дашкольніка,
- Развіццё уменне аналізаваць і ацэньваць уласныя дзеянні і ўчынкі, выхаванне эмацыйна станоўчага адносіны да заняткаў фізічнымі практыкаваннямі,
- Развіццё валявых якасцяў,
- Развіццё творчых здольнасцяў дзіцяці.

АДУКАЦЫЙНЫЯ ЗАДАЧЫ НАКІРАВАНЫ НА:

- фарміраванне рухальных навыкаў,
- засваенне фізкультурных ведаў.
- Да канца дашкольнага ўзросту дзіця павінна ўмець выконваць розныя руху: хадзіць, бегаць, скакаць, лавіць, кідаць, лазіць рознымі спосабамі, хадзіць на лыжах, слізгаць па ледзяных дарожках, ездзіць на ровары, катацца на каньках. Сфармаваныя рухальныя навыкі дазваляюць дзецям дасягаць добрых вынікаў у рухальнай дзейнасці. Засваенне фізкультурных ведаў фармуе ў дашкольнікаў правільнае стаўленне да свайго здароўя. Ім даступныя элементарныя веды аб сваім фізічным стане, найпростых правілах захавання і ўмацавання здароўя, фізічных практыкаваннях, спосабах іх выкарыстання ў жыцці. Спецыяльныя веды дашкольнікі атрымліваюць у працэсе рэжымных момантаў (гартаванне, гігіенічныя працэдуры), а таксама ў адукацыйнай дзейнасці (фізкультурныя заняткі).

АСНОЎНЫЯ ПРЫНЦЫПЫ СІСТЭМЫ ФІЗІЧНАГА ВЫХАВАННЯ ДАШКОЛЬНІКАЎ

1) прынцыпы
арганізацыі
педагагічнага
працэсу па фізічнай
культуры ў
дашкольнай установе
-
общепедагогические
прынцыпы.

2) прынцыпы
пабудовы заняткаў
фізічнымі
практыкаваннямі з
дзецьмі -
общеметодические
прынцыпы.

АГУЛЬНА ПЕДАГАГІЧНЫЯ ПРЫНЦЫПЫ

- **прынцып прыродазгоднасці**, які прадугледжвае выхаванне дзіцяці з улікам узроставых і індыўідуальных псіхафізічных асаблівасцяў. Рэалізацыя гэтага прынцыпу праяўляецца ва ўліку педагогам індыўідуальных асаблівасцяў кожнага дзіцяці пры розных формах работы па фізічнай культуры, спецыфікі матывацыі дзейнасці дашкольніка, асаблівай значнасці гульнявых матываў, патрэбы дзяцей ў самасцвярджэння і г.д.;
- **прынцып бесперапыннасці** развіцця, які забяспечвае пераемнасць мэтаў, зместу і арганізацыі фізкультурнай дзейнасці пры развіцці фізічнай культуры асобы дзіцяці на кожным узроставым этапе дашкольнага дзяцінства;
- **прынцып развіваючага характару адукацыі**, які прадугледжвае ўцягванне дзіцяці ў розныя віды дзейнасці, выкарыстанне гульняў і практыкаванняў, што спрыяе ўзбагачэнню ўяўлення, мыслення, памяці і гаворкі. У развіццёвай навучанні педагогічныя ўздзеяння апырэдджаюць, стымулююць, накіроўваюць і паскараюць развіццё спадчынных дадзеных асобы дзіцяці, які з'яўляецца паўнаўартасным суб'ектам дзейнасці;

прынцып адзінства навучання і развіцця, які выяўляецца ва ўзаемасувязі авалодання дзіцем рухальнымі навыкамі са станам і развіццём апорна-рухальнага апарата, вегетатыўных функцый арганізма і рухальных якасцей. На занятках фізічнымі практыкаваннямі гэты прынцып абавязвае педагога весці навучанне ва ўзаемасувязі з забеспячэннем фізічнай падрыхтаванасці і развіцця рухальных якасцей;

прынцып здараўленчай скіраванасці, які азначае, што пры выбары сродкаў і метадаў фізічнага выхавання педагог павінен кіравацца перш за ўсё іх здараўленчай каштоўнасцю. Мэтазгоднасць правядзення любога фізкультурнага мерапрыемства трэба разглядаць з пункту гледжання здароўя дзіцяці, адпаведнасці фізічных нагрузак яго магчымасцям. Пры гэтым неабходна ажыццяўляць педагагічны і медыцынскі кантроль;

прынцып гарманічнага развіцця асобы, які азначае сувязь фізічнага выхавання з іншымі відамі выхавання (разумовай, маральным, эстэтычным і т. д.), узгодненае і суразмернае развіццё фізічных здольнасцяў, рознабаковае фарміраванне рухальных уменняў і навыкаў і засваенне спецыяльных ведаў;

прынцып суб'ектнасці, які ўключае гуманістычны тып ўзаемаадносін удзельнікаў адукацыйнага працэсу, у якім дзіця выступае як суб'ект уласнай дзейнасці. Дадзены прынцып азначае скіраванасць педагогічнай дзейнасці на выяўленне, захаванне і развіццё індывідуальнасці, самабытнасці дзіцяці, ўлік гэтых якасцяў і індывідуальнага вопыту дзяцей у працэсе фізічнага выхавання;

прынцып супрацоўніцтва, які прадугледжвае аб'яднанне мэтай дзяцей і дарослых, агульную дзейнасць і ўзгодненасць дзеянняў, зносіны і паразуменне, агульную накіраванасць у будучыню і ўзаемную падтрымку. Дадзены прынцып прадугледжвае таксама паразуменне педагога і бацькоў, ўзгодненасць дзеянняў, іх супрацоўніцтва ў фізічным развіцці дзіцяці.

АГУЛЬНА МЕТА ДЫЧНЫЯ ПРЫНЦЫПЫ

прынцып навуковасці, які прадугледжвае пабудову фізічнага выхавання дашкольнікаў ў адпаведнасці з заканамернасцямі іх сацыялізацыі, псіхічнага і фізічнага развіцця;

прынцып даступнасці, які вызначае пастаноўку рухальных заданняў, якія адпавядаюць узроўню псіхафізічнага развіцця дзяцей;

прынцып сістэматычнасці, якія абумаўляюць неабходнасць рэгулярнасці, паслядоўнасці і пераемнасці пры фарміраванні ў дашкольнікаў фізкультурных ведаў і рухальных уменняў;

прынцып свядомасці і актыўнасці, які прадугледжвае, што педагог у працэсе фізічнага выхавання падтрымлівае ў дзяцей цікавасць да заняткаў, фармуе свядомае стаўленне да ўсяго таго, што складае змест заняткаў. Усведамляючы аздараўленчае ўздзеянне фізічных практыкаванняў на арганізм, дзіця прывучаецца самастойна вырашаць рухальныя задачы;

прынцып нагляднасці, які базуецца на схільнасці дзіцяці да пачуццёвага ўспрыняцця навакольнага свету. Выкарыстанне гэтага прынцыпу дазваляе паспяхова фарміраваць у дзяцей ўяўленні пра асвойваных рухах, іх рытмічным малюнку, прасторавых, часавых і дынамічных характарыстыках, рацыянальнай тэхніцы і тактыцы рухальных дзеянняў;

прынцып развіцця дзіцячай творчасці, якія абумаўляюць з'яўленне новых матываў дзейнасці дашкольнікаў, што перабудоўвае іх матывацыйна-эмацыйную сферу, спрыяючы фарміраванню эўрыстычнай структуры асобы ў цэлым. Рэалізацыя гэтага прынцыпу ў працэсе фізічнага выхавання азначае шырокае выкарыстанне гульні, казкі як крыніцы дзіцячай творчасці, дзіцячага эксперыментавання;

прынцып сістэмнага чаргавання нагрузак і адпачынку, які вызначае сумарны эфект фізкультурнага заняткі. Для захавання павышанага ўзроўню функцыянавання розных сістэм арганізма патрэбныя паўторныя нагрузкі праз строга вызначаныя інтэрвалы для адпачынку. Сістэматычнае паўтарэнне нагрузак на фоне адсутнасці аднаўлення прыводзіць да зніжэння працаздольнасці арганізма;

прынцып індывідуалізацыі, які прадугледжвае такую арганізацыю фізкультурна-аздараўленчага працэсу, пры якой выбар спосабаў, прыёмаў, метадаў навучання і аздараўлення абумоўліваецца індывідуальнымі асаблівасцямі здароўя, фізічнага і рухальнага развіцця дзяцей. Індывідуалізацыю навучання можна разглядаць і ў якасці самастойнай педагагічнай тэхналогіі.

ЛІТАРАТУРА:

1. Шабека, В. Н. Тэорыя і методыка фізічнага выхавання дзяцей дашкольнага ўзросту: вучэб. дапаможнік / В. Н. Шабека. - 3-е выд., Испр. - Мінск: Вышэйшая школа, 2015. - 287 с.
2. Кенеман, А. В., Хухлаева Д. В. Тэорыя і методыка фізічнага выхавання дзяцей дашкольнага ўзросту. Вучэб, дапаможнік для студэнтаў пед. ін-таў па спец. «Дашкольных педагогіка і псіхалогія». Выд. 2-е, испр. і доп. - М.: Навука і тэхніка, 1978. - 272 с.